

Гевлич Лариса. Сучасні підходи до бухгалтерського обліку в Україні: концептуальний, галузевий та секторальний виміри. *Інститут бухгалтерського обліку, контроль та аналіз в умовах глобалізації*. 2025. Випуск 1-2. С. 7-16.

DOI: <https://doi.org/10.35774/ibo2025.01-02.007>

УДК 657.1(477):33(438):658

JEL-класифікація: M41, M48, L20, N83

Гевлич Лариса

кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри обліку, аналізу і аудиту
Донецький національний університет імені Василя Стуса

м. Вінниця, Україна

E-mail: hevlich.hll@donnu.edu.ua

ORCID: 0000-0002-2825-1528

СУЧАСНІ ПІДХОДИ ДО БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ В УКРАЇНІ: КОНЦЕПТУАЛЬНИЙ, ГАЛУЗЕВИЙ ТА СЕКТОРАЛЬНИЙ ВИМІРИ

Анотація

Вступ. У сучасних умовах економічної трансформації України та інтеграції у глобальний простір бухгалтерський облік виконує ключову роль у забезпеченні прозорості, підзвітності та ефективного управління ресурсами. У цій ситуації важливо вияснити, наскільки система обліку в Україні є концептуально єдиною з міжнародними вимогами, та чи впливає галузева та секторальна специфіка на облікову практику суб'єктів господарювання.

Методи. У дослідженні застосовано метод нормативно-секторального аналізу, порівняльно-галузевий метод, методи структурно-функціонального картування, секторально-галузевого профілювання, методика компаративного аналізу.

Результати. Встановлено, що концептуальні засади бухгалтерського обліку в Україні відповідають міжнародним вимогам, але їх практична реалізація має виразну секторальну і галузеву специфіку. Ідентифіковані основні особливості облікової політики за секторами і ключові елементи за галузями економіки. Підкреслена необхідність врахування цих особливостей при автоматизації облікових процесів і підготовці фахівців.

Перспективи. Подальші дослідження будуть зосереджені на трансформації облікової політики в умовах воєнного стану, податкових змін, глобалізації та економічної нестабільності.

Ключові слова: бухгалтерський облік, концептуальні засади, облікова політика, сектор економіки, галузь, державний сектор

Вступ.

У сучасних умовах трансформації економіки України та активної інтеграції у глобальний простір бухгалтерський облік відіграє ключову роль у забезпеченні прозорості, підзвітності та

ефективного управління ресурсами. Водночас система бухгалтерського обліку в Україні функціонує на основі національних вимог, які мають галузеву орієнтацію та секторальну специфіку. Тож поглиблений аналіз чинної нормативно-правової бази бухгалтерського обліку в Україні, вивчення її відповідності обліковій практиці та вимогам світового бізнес-середовища, виявлення специфічних рис, притаманних окремим галузям економіки та секторам господарювання є цікавими з наукової та практичної точок зору. З одного боку це дає змогу виявити теоретичні суперечності та потенціал удосконалення методології вітчизняного обліку відповідно до глобальних трендів, а з іншого дозволяє сформувати прикладні рекомендації для підприємств і установ різних форм власності щодо адаптації облікової політики до сучасних умов.

Аналіз останніх досліджень та публікацій.

Концептуальні основи бухгалтерського обліку в Україні досліджувалися у вітчизняній науковій літературі переважно в межах ширших теоретичних або міждисциплінарних проблем. Так, Л. Кононенко, О. Юрченко, О. Гай у роботі [1] досліджують фундаментальну проблему: чи володіє традиційна теорія обліку ресурсами для адекватного реагування на сучасні глобальні зміни, що є цінним з точки зору методології, проте не містить конкретних пропозицій, як саме облікові інструменти можуть стати конкурентними перевагами вітчизняних суб'єктів господарювання. Б. Засадний, Д. Чубук, у роботі [2] порівнюють концептуальні основи фінансового звітування підприємств за національними і міжнародними обліковими стандартами, що робить їх дослідження більш практично-орієнтованим, насамперед щодо привабливості для інвесторів і прозорості звітності, проте автори зосереджуються переважно на загальних відмінностях між МСФЗ та НП(С)БО, не приділяючи достатньої уваги тому, як ці відмінності впливають на специфіку обліку в окремих галузях та секторах економіки України. Важливим є бібліометричний аналіз наукових досліджень з питань бухгалтерського обліку в Україні, проведений Ю. Білою у роботі [3], де систематизовані основні напрями наукових досліджень облікової практики за останні десятиріччя та зроблені висновки щодо домінування теоретичних досліджень, що обмежує практичну застосовність отриманих результатів. Тож наразі існує чітка потреба у дослідженнях, що поєднують теоретичні засади з практичними аспектами адаптації обліку до специфіки окремих галузей та секторів економіки в умовах сучасних викликів.

Секторальні та галузеві відмінності бухгалтерського обліку в Україні також досліджувалися вітчизняними науковцями, проте зазвичай акцентуючи тільки на одному секторі чи галузі економіки. Так, у дослідженні [4] С. Слюсар проаналізована сучасна практика організації бухгалтерського обліку в державному секторі, у роботі [5] Н. Проскуріної, А. Конєвої досліджена специфіка бухгалтерського обліку в умовах розвитку електронної комерції, зокрема розглянуті питання безпеки даних, захисту інформації та відповідності законодавчим вимогам, М. Гуменна-Дерій [6] проаналізувала особливості обліку матеріальних ресурсів з точки зору логістичної ефективності у будівельній сфері. Проте ці дослідження зосереджені на вузькоспеціалізованих аспектах обліку в окремих секторах або галузях, що ускладнює формування цілісного уявлення про загальні тенденції та виклики в бухгалтерському обліку України в цілому. Крім того, у більшості робіт відсутній комплексний аналіз взаємодії між нормативно-правовою базою, методологічними підходами та практичними особливостями ведення обліку у різних секторах економіки, що є важливим для адаптації облікової системи до сучасних економічних трансформацій. Відсутність порівняльного аналізу між галузями та секторами не дає змоги повністю оцінити специфіку і сформувати рекомендації для удосконалення облікової політики з урахуванням секторних особливостей.

Таким чином, існує нагальна потреба в комплексних дослідженнях, які б інтегрували теоретичні основи з практичними аспектами бухгалтерського обліку в різних секторах і галузях української економіки та враховували вплив сучасних викликів, зокрема цифровізації, глобалізації та реформування нормативної бази.

Мета.

Метою дослідження є критичний аналіз концептуальних засад бухгалтерського обліку в Україні та ідентифікація його специфічних галузевих і секторальних особливостей в сучасних умовах економічної трансформації. Завданнями дослідження є аналіз нормативно-правової бази та теоретичних концепцій бухгалтерського обліку в Україні, ідентифікація особливостей ведення обліку в основних галузях та секторах економіки, визначення впливу сучасних викликів на практику обліку.

Методологія дослідження.

Для виявлення особливостей обліку застосовано метод нормативно-секторального аналізу, який поєднує критичний аналіз чинних нормативних актів та оцінку їх практичної імплементації у різних секторах економіки, для ідентифікації відмінностей облікової політики – порівняльно-галузевий метод, що передбачає побудову матриць «галузь / методи обліку» та «сектор / елементи облікової політики», для аналізу облікового циклу в окремих галузях – метод структурно-функціонального картування, який візуалізує взаємозв'язок між обліковими операціями, первинними документами та етапами калькулювання собівартості, для узагальнення результатів – метод секторально-галузевого профілювання, що базується на систематизації ознак облікової політики за блоками. Компаративний аналіз здійснено на основі сформованої автором статистичної бази даних 37 суб'єктів господарювання за 2019-2024 рр., що охоплює показники облікової політики та облікових даних підприємств, організацій та установ у ключових секторах та галузях економіки.

Результати.

У рамках даного дослідження під концептуальними засадами обліку розуміється система основоположних принципів організації і ведення обліку, характеристик та прийомів формування та подання облікової інформації, яка слугує основою як для побудови облікової системи на мікро- та макрорівнях, так і для інтерпретації фінансової звітності її користувачами.

Концептуальні засади обліку включають:

- 1) мету бухгалтерського обліку як надання корисної інформації для прийняття рішень зацікавленими користувачами;
- 2) якісні характеристики облікової інформації – достовірність, релевантність, порівнянність, зрозумілість, своєчасність, перевірюваність;
- 3) принципи бухгалтерського обліку – автономність, повне висвітлення, послідовність, превалювання сутності над формою, періодичність;
- 4) припущення обліку – визначення звітного періоду, безперервності функціонування суб'єкта господарювання, наявність суб'єкта обліку;
- 5) базові елементи обліку (звітності) – активи, зобов'язання, капітал, дохід, витрати, грошові потоки;
- 6) облікову політику як спосіб реалізації концептуальних засад в умовах облікової практики з урахуванням особливостей суб'єкта господарювання.

Декларація концептуальних засад здійснюється в нормативних актах – єдиних чи галузевих (секторальних). Так, закон «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» [7] містить основні концепції обліку та є обов'язковим для дотримання усіма суб'єктами господарювання, а облікові стандарти конкретизують ці засади, визначаючи правила оцінки, визнання, класифікації та розкриття інформації у фінансовій звітності, та є обов'язковими з урахуванням секторів: у фінансовому секторі це міжнародні стандарти бухгалтерського обліку та фінансової звітності (МСБО та МСФЗ) [8], у приватному (крім фінансового) – національні положення (стандарти) бухгалтерського обліку (НП(С)БО) [9], у державному – національні положення (стандарти) бухгалтерського обліку в державному секторі (НП(С)БОДС) [10]. Аналогічно вузьку направленість мають Плани рахунків [11-14], чия секторальна специфіка проявляється у структурі, наборі синтетичних рахунків (субрахунків), відповідності функціональному призначенню підприємства (установи, організації), що дозволяє забезпечити релевантну, достовірну та зрозумілу інформацію

для користувачів фінансової звітності кожного сектору.

Концептуальні засади обліку в Україні (мета, якісні характеристики звітності, принципи, припущення, базові елементи обліку) не відрізняються суттєво від задекларованих у міжнародних нормах (Концептуальних засадах фінансової звітності [15], МСБО, МСФЗ), скоріше маючи національні особливості практичної реалізації, наприклад, жорсткіше нормативне регулювання, обов'язковість застосування національного Плану рахунків, переважання документарного підтвердження операцій, значний вплив податкового законодавства на формування облікової політики суб'єктів господарювання. Що ж стосується облікової політики суб'єктів господарювання, вона визначається галузевими та секторальними особливостями діяльності, облікового циклу та чинних нормативних вимог (національних та міжнародних) і обумовлює вибір методів обліку, системи класифікації доходів і витрат, способів оцінки активів і зобов'язань, організаційних форм ведення обліку тощо. За результатами критичного аналізу вітчизняних і міжнародних вимог до організації й ведення бухгалтерського обліку [7-15] та узагальнення обліково-звітної інформації 37 суб'єктів господарювання різних форм власності та напрямів діяльності у 2019-2024 рр. ідентифіковані секторальні та галузеві особливості облікового циклу, показані у табл. 1 та табл. 2 відповідно.

Таблиця 1. Секторальні особливості облікового циклу суб'єктів господарювання

Параметр	Фінансовий сектор	Державний сектор	Приватний сектор
Орган методичного регулювання	Національний банк України	Міністерство фінансів України	Міністерство фінансів України
Стандарти обліку	Міжнародні (МСБО / МСФЗ)	НП(С)БОДС	НП(С)БО або МСБО / МСФЗ
План рахунків	План рахунків бухгалтерського обліку банків України	План рахунків бухгалтерського обліку в державному секторі	План рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій або спрощений План рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств
Форма обліку	Автоматизована за визначеними пакетами прикладних програм	Меморіально-ордерна	Будь-яка (зазвичай журнально-ордерна або автоматизована)
Форма організації обліку	Центральна бухгалтерія	Центральна/ централізована бухгалтерія	Залежно від організаційно-правової форми або розміру підприємства
Елементи облікової політики	Визначаються для групи фінансових установ/ відділень банку	Обмежені у порівнянні із приватним сектором, зазвичай визначаються головним розпорядником коштів	Визначаються самостійно з урахуванням особливостей діяльності суб'єкта господарювання

Авторська розробка

Як видно з табл. 1, облікова система суб'єктів господарювання в Україні має чітко виражену секторальну диференціацію, при цьому фінансовий сектор характеризується найвищим рівнем стандартизації та регламентації, централізованого контролю і деталізації обліку, державний сектор має високий рівень нормативного регулювання, централізованого управління і контролю, організованих за допомогою облікових інструментів, та обмежену облікову політику, приватний сектор найбільш гнучкий і варіативний у застосуванні облікової політики та адаптації обліку загалом до конкретних умов діяльності та управлінських потреб.

Таблиця 2. Галузеві особливості облікового циклу суб'єктів господарювання

Особливості	Вплив на ведення обліку
Сільське господарство	
Специфіка облікових об'єктів	Облік біологічних активів, сільськогосподарської продукції, організація обліку за галузями, культурами, виробничими підрозділами
Тривалий виробничий процес і обліковий цикл	Накопичення витрат протягом року; визначення собівартості раз на рік; облік витрат минулих періодів під урожай поточного року, витрат поточного року – під урожай майбутніх років
Галузева специфіка первинних документів та облікових регістрів	Застосування методичних рекомендацій щодо ведення обліку в аграрному секторі; використання галузевих форм документів
Будівництво	
Довготривалий виробничий процес і обліковий цикл	Застосування методу поступового визнання доходів; потреба у відображенні довгострокових зобов'язань; встановлення гнучких договірних цін
Специфіка облікових об'єктів	Облік тимчасових споруд (титульних і нетитульних); використання форм КБ-2в, КБ-3, КБ-6; застосування субрахунків 238, 239 для проміжних розрахунків
Різниця обліку способів ведення робіт	Відмінності у веденні обліку за підрядного та господарського способів: різна аналітика, структура витрат, документообіг
Торгівля	
Сезонність облікового циклу	Урахування сезонних коливань попиту/ пропозиції для планування закупівель та продажів; аналіз динаміки обігу товарів
Специфіка облікових об'єктів	Облік торгових знижок, бонусів, націнок; оцінка товарів за різними методами; часті інвентаризації
Різниця в обліку оптових та роздрібних підприємств	Відмінності в оцінці товарів (за продажними, закупівельними цінами); різні підходи до документального оформлення операцій
Транспорт	
Особливості облікових та бізнес-процесів	Гнучкість у плануванні доходів/витрат; оцінка прибутковості по маршрутах, сезонах; витрати на ТО транспортних засобів, страхування, медогляди
Специфіка облікових об'єктів	Облік ПММ, шин, ремонту; використання натуральних показників (т-км, пас-км); відстеження витрат у розрізі рейсів, ТЗ

Авторська розробка

Як видно з табл. 2, обліковий цикл суб'єктів господарювання в Україні суттєво відрізняється залежно від галузі діяльності: у сільському господарстві та будівництві тривалий виробничий цикл вимагає накопичення витрат і відстроченого визначення собівартості, торгівля з її швидким обігом товарів, високою динамікою цін і сезонністю потребує гнучких облікових методів і частих інвентаризацій, у транспорті основна увага приділяється обліку витрат на експлуатацію та ремонти, а також використанню натуральних вимірників.

Секторальна та галузева специфіка обліку потребує адаптації облікової політики, яка має враховувати періодичність визнання доходів і витрат, специфіку первинних документів, систему внутрішнього контролю, методи оцінки активів, формування собівартості тощо. За результатами аналізу Методичних рекомендацій щодо облікової політики підприємств та суб'єктів державного сектору Міністерства фінансів України [16-17] та обліково-звітної інформації 37 вітчизняних підприємств, установ і організацій у 2019-2024 рр. ідентифіковані секторальні та галузеві особливості облікової політики, представлені у табл. 3 та табл. 4.

Як видно з табл. 3, формування облікових підходів і методів залежить від секторальної специфіки діяльності суб'єктів господарювання: у фінансовому секторі акцент робиться на оцінці активів за справедливою вартістю з урахуванням ринкових ризиків, застосуванні стандартів МСФЗ, розподілі витрат за видами послуг, державний сектор орієнтований на жорстке бюджетне регулювання, історичну собівартість та касовий метод визнання доходів і витрат, у приватному секторі, з урахуванням галузевої різноманітності, облікова політика має бути більш гнучкою та адаптивною: методи оцінки активів, запасів, калькулювання собівартості, визнання доходів і витрат залежать від специфіки виробничих циклів, типу продукції або послуг, а також особливостей господарської діяльності.

Таблиця 3. Секторальні особливості облікової політики суб'єктів господарювання

Методи обліку	Фінансовий сектор	Державний сектор	Приватний сектор
Оцінка активів	Базується на справедливій вартості з урахуванням ринкових ризиків і МСФЗ	Здійснюється переважно за історичною собівартістю з урахуванням бюджетних обмежень	Залежить від галузевих особливостей, може включати як історичну собівартість, так і справедливую вартість
Амортизація	Здійснюється за лінійним або виробничим методом з урахуванням строків корисного використання активів	Здійснюється переважно лінійним методом відповідно до нормативів	Вибір методу амортизації залежить від галузевих особливостей і може включати прискорені чи виробничі методи
Облік запасів	Переважно відсутній або обмежується мінімальними запасами через специфіку діяльності	Здійснюється за історичною собівартістю переважно з використанням середньозваженого методу оцінки	Застосовуються різні методи оцінки запасів, залежно від галузевої специфіки
Калькулювання собівартості	Здійснюється з акцентом на розподіл витрат за видами послуг та продуктів	Здебільшого не застосовується через характер діяльності	Методи калькулювання залежать від галузі: поетапний, попередільний, нормативний тощо
Визнання доходів	Здійснюється за принципами МСФЗ 15 з урахуванням ступеня виконання зобов'язань	Здійснюється переважно за касовим методом або відповідно до бюджетних нормативів	Здійснюється залежно від галузі, часто за фактом відвантаження або завершення робіт
Визнання витрат	Здійснюється за принципом нарахування з урахуванням розподілу витрат за періодами та ризиків	Здійснюється за КЕКВ, переважно за касовим методом із суворим контролем бюджетних видатків	Здійснюється за принципом відповідності доходам або фактичним витратам, залежно від галузевої специфіки

Авторська розробка

Таблиця 4. Ключові елементи облікової політики в різних галузях економіки

Галузь	Елементи облікової політики
Сільське господарство	Метод оцінки біологічних активів із урахуванням змінної вартості та біологічних процесів; порядок обліку витрат за фазами вегетації з накопиченням і розподілом витрат між періодами; метод визнання урожаю та доходу із застосуванням поетапного визнання залежно від фаз дозрівання та реалізації продукції; політика обліку сільськогосподарських субсидій та грантів; порядок документального оформлення та інвентаризації біологічних активів і продукції
Будівництво	Метод визначення собівартості об'єкта з урахуванням тривалого виробничого циклу та віднесення витрат поетапно; метод визнання доходу за ступенем готовності об'єкта; облік давальницьких матеріалів; визначення політики обліку незавершеного будівництва та внутрішніх витрат; використання специфічних форм первинних документів та облікових регістрів
Торівля	Метод оцінки товарів на складі з урахуванням сезонності та товарних запасів; періодичність інвентаризації та політика щодо списання непридатних товарів; метод визнання доходів; облік знижок, бонусів, торгових націнок і повернень; організація внутрішнього контролю над товарними запасами і грошовими потоками
Транспорт	Метод розподілу витрат на технічне обслуговування і ремонти відповідно до пробігу або часу експлуатації; облік пально-мастильних матеріалів із застосуванням норм споживання та контролем залишків; використання натуральних показників обліку для оцінки ефективності та розподілу витрат; політика визнання доходів за перевезеннями і послугами; організація внутрішнього контролю за рухомими засобами і витратами на їх експлуатацію

Авторська розробка

Щодо галузевих особливостей (див. табл. 4), сільське господарство характеризується необхідністю специфічної оцінки біологічних активів, обліку витрат за фазами вегетації та поетапного визнання доходів, у будівництві домінує поетапне калькулювання собівартості та визнання доходів за ступенем готовності об'єкта, торівля вимагає дотримання методів оцінки запасів з урахуванням сезонності, регулярних інвентаризацій і обліку торгових знижок, а транспорт – використання натуральних показників для розподілу витрат, обліку пально-мастильних матеріалів

і ремонту рухомого складу.

Таку секторальну та галузеву специфіку облікової політики та облікового циклу слід враховувати при автоматизації облікових процесів, адже уніфіковані програмні рішення не завжди здатні коректно обробити специфічні дані, що може призвести до помилок або втрати релевантної інформації. Така ситуація особливо актуальна для ключових облікових ділянок галузей і секторів, наприклад, у будівництві це облік довгострокових контрактів, авансів та утримань за договорами підряду, розподіл витрат між етапами будівельного процесу, калькулювання собівартості будівельно-монтажних робіт, у сільському господарстві – облік біологічних активів та сільськогосподарської продукції, сезонний розподіл витрат і доходів, відображення державних субсидій та дотацій, у фінансовому секторі – облік складних фінансових інструментів (деривативів, облігацій, свопів), операцій з іноземною валютою, формування резервів під кредитні ризики, переоцінка валютних позицій, у державному секторі – облік асигнувань і бюджетних зобов'язань, цільового використання коштів, касових та фактичних видатків, доходів спеціального та загального фондів, у торгівлі – облік товарних запасів, торгових націнок, повернень та уцінки товарів, операційної виручки, франчайзингових та дилерських операцій. Якщо програмне забезпечення не враховує нюансів таких операцій, це створює ризики дотримання специфічних регламентів і прозорості фінансової звітності. Саме тому розробка, впровадження й оновлення інформаційних систем бухгалтерського обліку мають відбуватися у тісній співпраці з фахівцями, які володіють глибоким розумінням галузевої та секторальної специфіки.

Секторальну та галузеву облікову специфіку слід враховувати при підготовці фахівців з обліку і оподаткування вітчизняними університетами, щоб досягти зазначених у Стандартах вищої освіти інтегральних компетентностей розв'язання складних спеціалізованих задач та практичних проблем під час фахової діяльності та в умовах невизначеності [18, 19]. Включення до навчальних програм кейсів з господарськими ситуаціями суб'єктів різних галузей та секторів економіки, аналіз їх фінансової звітності можливий в рамках загальнооблікових освітніх компонентів («Бухгалтерський облік», «Фінансовий облік»), але краще реалізується в межах окремих дисциплін («Облік у галузях економіки», «Облік у фінансово-кредитних установах», «Облік у суб'єктів державного сектору» тощо) та сприяє розвитку у здобувачів вищої освіти критичного мислення, професійної гнучкості та готовності до швидкої адаптації в умовах змінного бізнес-середовища. Такий підхід забезпечує випускникам конкурентоспроможність на ринку праці та підвищує їх здатність ефективно виконувати професійні обов'язки у складних і специфічних облікових ситуаціях.

Висновки і перспективи.

У результаті проведеного дослідження:

1. Встановлено, що концептуальні засади обліку в Україні узгоджуються з міжнародними підходами та мають спільну методологічну основу: мету обліку, якісні характеристики облікової інформації, принципи, припущення та елементи фінансової звітності.

2. Констатовано, що практична реалізація концептуальних засад обліку в Україні має виразну секторальну та галузеву специфіку, що виявляється у виборі методів обліку, планів рахунків, способах оцінки, документах, формах ведення обліку та організації облікової політики.

3. Доведено необхідність урахування секторальної регламентації та галузевих умов господарювання при виборі облікової політики суб'єкта господарювання, ідентифіковані особливості облікової політики за секторами та ключові елементи за галузями вітчизняної економіки.

4. Обґрунтована необхідність врахування виявлених особливостей при автоматизації облікових процесів та підготовці фахівців у сфері бухгалтерського обліку.

Дослідження трансформації облікової політики суб'єктів господарювання в умовах воєнного стану, податкових змін, глобалізації та нестабільності економіки, з урахуванням обмежень і нових викликів, буде напрямом подальших досліджень.

Список використаних джерел

1. Кононенко Л. В., Юрченко О. В., Гай О. М. Теорія бухгалтерського обліку в умовах становлення глобальної економіки та інформатизації суспільства. *Економічний простір*. 2021. № 170. С. 83-87. <https://doi.org/10.32782/2224-6282/170-14>
2. Засадний Б., Чубук Д. Відмінності концептуальної основи фінансової звітності за МСФЗ та НП(С)БО. *Молодий вчений*. 2023. № 2 (114). С. 97-101. <https://doi.org/10.32839/2304-5809/2023-2-114-19>
3. Біла Ю. Генезис розвитку облікових парадигм: науковий аналіз. *Вісник Економіки*. 2024. № 2. С. 116-30. <https://doi.org/10.35774/visnyk2024.02.116>
4. Слюсар С. Організація обліку в установах державного сектору України: міжнародний контекст. *Економічний вісник університету*. 2022. № 53. С. 88-93. <https://doi.org/10.31470/2306-546X-2022-53-88-93>
5. Проскуріна Н., Конєва А. Електронна комерція: особливості системи бухгалтерського обліку. *Економіка та суспільство*. 2021 № 34. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2021-34-95>
6. Гуменна-Дерій М. Облік основних матеріальних ресурсів та аналіз ефективності логістичних операцій у будівництві. *Accounting & Finance*. 2023. № 99. С. 130. [https://doi.org/10.33146/2307-9878-2023-1\(99\)-130-134](https://doi.org/10.33146/2307-9878-2023-1(99)-130-134)
7. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні: Закон України № 996-XIV від 16.07.1999 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14#Text>
8. IFRS Accounting Standards. URL: <https://www.ifrs.org/issued-standards/list-of-standards/#>
9. Національні положення (стандарти) бухгалтерського обліку. URL: <https://mof.gov.ua/uk/nacionalni-polozhennja1>
10. Національні положення (стандарти) бухгалтерського обліку в державному секторі. URL: <https://mof.gov.ua/uk/nacionalni-polozhennja>
11. План рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій: Наказ Міністерства фінансів України № 291 від 30.11.1999 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1557-11#Text>
12. Спрощений План рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств: Наказ Міністерства фінансів України № 186 від 19.04.2001 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0389-01#Text>
13. План рахунків бухгалтерського обліку в державному секторі: Наказ Міністерства фінансів України № 1203 від 31.12.2013 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0161-14#Text>
14. План рахунків бухгалтерського обліку банків України: Постанова Правління Національного банку України № 89 від 11.09.2017 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0089500-17#n26>
15. Conceptual Framework for Financial Reporting. URL: <https://www.ifrs.org/issued-standards/list-of-standards/conceptual-framework.html/content/dam/ifrs/publications/html-standards/english/2025/issued/cf/>
16. Методичні рекомендації щодо облікової політики підприємства: Наказ Міністерства фінансів України від 27.06.2013 р. № 635. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0635201-13#Text>
17. Методичні рекомендації щодо облікової політики суб'єкта державного сектору: Наказ Міністерства фінансів України від 23.01.2015 р. № 11. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0011201-15#n550>
18. Стандарт вищої освіти України першого (бакалаврського) рівня галузі знань 07 «Управління та адміністрування» спеціальності 071 «Облік і оподаткування»: наказ Міністерства освіти і науки України від 19.11.2018 р. № 1260. URL: <https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/vishcha-osvita/zatverdzeni%20standarty/2019/05/06/071-oblik-i-opodatkovannya-bakalavr-1.pdf>
19. Стандарт вищої освіти України другого (магістерського) рівня галузі знань 07 «Управління та адміністрування» спеціальності 071 «Облік і оподаткування»: наказ Міністерства освіти і науки України від 10.07.2019 р. № 958. URL: <https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/vishcha-osvita/zatverdzeni%20standarty/2019/07/12/071-oblik-i-opodatkovannya-magistr.pdf>

Статтю отримано: 07.05.2025 / Рецензування 21.06.2025 / Прийнято до друку: 30.06.2025

Larysa Hevlych

PhD in Economics, Associate Professor, Associate Professor
of the Department of Accounting, Analysis and Audit

Vasyl' Stus Donetsk National University
Vinnytsia, Ukraine

E-mail: hevlich.hll@donnu.edu.ua

ORCID: 0000-0002-2825-1528

MODERN APPROACHES TO ACCOUNTING IN UKRAINE: CONCEPTUAL, INDUSTRY AND SECTORAL DIMENSIONS

Abstract

Introduction. In the current conditions of Ukraine's economic transformation and integration into the global space, accounting plays a key role in ensuring transparency, accountability, and effective resource management. In this context, it is important to clarify how conceptually unified Ukraine's accounting system is with international requirements and whether industry and sectoral specifics influence the accounting practices of economic entities.

Methods. The study used the method of normative-sectoral analysis, comparative-industry method, methods of structural-functional mapping, sectoral-industry profiling, and comparative analysis methodology.

Results. It is established that the conceptual foundations of accounting in Ukraine comply with international requirements, but their practical implementation has a distinct sectoral and industry-specific character. The main features of accounting policy by sectors and key elements by industries have been identified. The necessity to consider these features in automating accounting processes and training specialists is emphasized.

Discussion. Further research will focus on the transformation of accounting policy under martial law conditions, tax changes, globalization, and economic instability.

Keywords: accounting, conceptual foundations, accounting policy, economic sector, industry, public sector.

References

1. Kononenko, L. V., Yurchenko, O. V., & Hai, O. M. (2021). Teoriia bukhgalterskoho obliku v umovakh stanovlennia hlobalnoi ekonomiky ta informatyzatsii suspilstva. *Ekonomichnyi prostir*, 170, 83-87. <https://doi.org/10.32782/2224-6282/170-14> [in Ukrainian].
2. Zasadnyi, B., & Chubuk, D. (2023). Vidminnosti kontseptualnoi osnovy finansovoi zvitnosti za MSFZ ta NP(S)BO. *Molodyi vchenyi*, 2 (114), 97-101. <https://doi.org/10.32839/2304-5809/2023-2-114-19> [in Ukrainian].
3. Bila, Yu. (2024). Henezys rozvytku oblikovykh paradyhm: naukovyi analiz. *Visnyk Ekonomiky*, 2, 116-30, <https://doi.org/10.35774/visnyk2024.02.116> [in Ukrainian].
4. Sliusar, S. (2022). Orhanizatsiia obliku v ustanovakh derzhavnoho sektoru Ukrainy: mizhnarodnyi kontekst. *Ekonomichnyi visnyk universytetu*, 53, 88-93. <https://doi.org/10.31470/2306-546X-2022-53-88-93> [in Ukrainian].
5. Proskurina, N., & Konieva, A. (2021). Elektronna komertsii: osoblyvosti systemy bukhgalterskoho obliku. *Ekonomika ta suspilstvo*, 34. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2021-34-95> [in Ukrainian].
6. Humenna-Derii, M. (2023). Oblik osnovnykh materialnykh resursiv ta analiz efektyvnosti lohistychnykh operatsii u budivnytstvi. *Accounting & Finance*, 99, 130. [https://doi.org/10.33146/2307-9878-2023-1\(99\)-130-134](https://doi.org/10.33146/2307-9878-2023-1(99)-130-134) [in Ukrainian].
7. Pro bukhgalterskyi oblik ta finansovu zvitnist v Ukraini: Zakon Ukrainy № 996-XIV vid 16.07.1999 r. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14#Text> [in Ukrainian].
8. IFRS Accounting Standards. Available at: <https://www.ifrs.org/issued-standards/list-of-standards/#>
9. Natsionalni polozhennia (standarty) bukhgalterskoho obliku. Available at: <https://mof.gov.ua/uk/nacionalni-polozhennia1>
10. Natsionalni polozhennia (standarty) bukhgalterskoho obliku v derzhavnomu sektori. Available at: <https://mof.gov.ua/uk/nacionalni-polozhennia>
11. Plan rakhunkiv bukhgalterskoho obliku aktiviv, kapitalu, zoboviazan i hospodarskykh operatsii pidpriemstv i orhanizatsii: Nakaz Ministerstva finansiv Ukrainy № 291 vid 30.11.1999 r. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1557-11#Text> [in Ukrainian].
12. Sproshchenyi Plan rakhunkiv bukhgalterskoho obliku aktiviv, kapitalu, zoboviazan i hospodarskykh operatsii pidpriemstv: Nakaz Ministerstva finansiv Ukrainy № 186 vid 19.04.2001 r. Available at:

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0389-01#Text> [in Ukrainian].

13. Plan rakhunkiv bukhgalterskoho obliku v derzhavnomu sektori: Nakaz Ministerstva finansiv Ukrainy № 1203 vid 31.12.2013 r. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0161-14#Text> [in Ukrainian].

14. Plan rakhunkiv bukhgalterskoho obliku bankiv Ukrainy: Postanova Pravlinnia Natsionalnoho banku Ukrainy № 89 vid 11.09.2017 r. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0089500-17#n26> [in Ukrainian].

15. Conceptual Framework for Financial Reporting. Available at: <https://www.ifrs.org/issued-standards/list-of-standards/conceptual-framework.html/content/dam/ifrs/publications/html-standards/english/2025/issued/cf/>

16. Metodychni rekomendatsii shchodo oblikovoi polityky pidpriemstva: Nakaz Ministerstva finansiv Ukrainy vid 27.06.2013 r. № 635. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0635201-13#Text> [in Ukrainian].

17. Metodychni rekomendatsii shchodo oblikovoi polityky subiekta derzhavnoho sektoru: Nakaz Ministerstva finansiv Ukrainy vid 23.01.2015 r. № 11. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0011201-15#n550> [in Ukrainian].

18. Standart vyshchoi osvity Ukrainy pershoho (bakalavrskoho) rivnia haluzi znan 07 «Upravlinnia ta administruvannia» spetsialnosti 071 «Oblik i opodatkuvannia»: nakaz Ministerstva osvity i nauky Ukrainy vid 19.11.2018 r. № 1260. Available at: <https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/vishcha-osvita/zatverdzeni%20standarty/2019/05/06/071-oblik-i-opodatkuvannya-bakalavr-1.pdf> [in Ukrainian].

19. Standart vyshchoi osvity Ukrainy drugoho (mahisterskoho) rivnia haluzi znan 07 «Upravlinnia ta administruvannia» spetsialnosti 071 «Oblik i opodatkuvannia»: nakaz Ministerstva osvity i nauky Ukrainy vid 10.07.2019 r. № 958. Available at: <https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/vishcha-osvita/zatverdzeni%20standarty/2019/07/12/071-oblik-i-opodatkuvannya-magistr.pdf> [in Ukrainian].

Received: 05.07.2025 / Review 06.21.2025/ Accepted 06.30.2025

